استفاده از کتب اهل سنت توسط علامه مجلسی در تعدد قرائات

برای اینکه برای آن تنظیری بیاورم عرض میکنم مرحوم مجلسی در جلد سی و یک بحارالانوار، صفحه دویست و پنج فرمایشی دارند.

شاگرد: تنظیر برای چیست؟

استاد: ایشان گفتند «الإمام مکی أبو طالب و أبو العباس أحمد ابن عمّار المهدوی»، این ابوالعباس در علوم قرآنی فرد مهمی است. همین است که میگوید هنوز صد سال نگذشته ابن مجاهد کاری بر سر ما آورده است که تا دهن باز میکنیم تکفیرمان میکنند. این حرف خود ابوالعباس است. اگر اینجا را ببینید باورتان نمیشود که بحارالانوار است و کتاب حدیث شیعی.

> الطعن السابع :
>
> أنه جمع الناس على قراءة زيد بن ثابت خاصة وأحرق المصاحف وأبطل ما لا شك أنه منزل من القرآن، وأنه مأخوذ من الرسول، ولو كان ذلك حسنا لسبق إليه رسول الله، وسيأتي في كتاب القرآن أن أمير المؤمنين عليه السلام جمع القرآن بعد وفاة النبي صلى الله عليه وآله كما أوصاه فجاء به إلى المهاجرين والأنصار ، فلما رأى أبو بكر وعمر اشتماله على فضائح القوم أعرضا عنه وأمرا زيد بن ثابت بجمع القرآن وإسقاط ما اشتمل منه على الفضائح، ولما استخلف عمر سأل علیا علیه السلام أن يدفع إليه القرآن الذي جمعه ليحرقه ويبطله ، فأبى عليه السلام عن ذلك ، وقال : (لا يَمَسُّهُ إلّا الْمُطَهَّرُونَ) من ولدي ، ولا يظهر حتى يقوم القائم من أهل البيت...[1]

«الطعن السابع»؛ مطاعن عثمان را ذکر میکنند. تا اینجا که میفرمایند:

> وتفصيل القول في ذلك ، أن الطعن فيه من وجهين :الأول : جمع الناس على قراءة زيد بن ثابت إبطال للقرآن المنزل ، وعدول عن الراجح إلى المرجوح في اختيار زيد بن ثابت من حملة قراءة القرآن ، بل هو رد صريح لقول الرسول على

> ما يدل عليه صحاح أخبارهم.والثاني : أن إحراق المصاحف الصحيحة استخفاف بالدين ومحادة لله رب العالمين.أما الثاني ، فلا يخفى على من له حظ من العقل والإيمان.
>
> وأما الأول ، فلأن أخبارهم متضافرة في أن القرآن نزل على سبعة أحرف ، وأن النبي لم ينه أحدا عن الاختلاف في قراءة القرآن بل قررهم عليه ، وصرح بجوازه ، وأمر الناس بالتعلم من ابن مسعود وغيره ممن منع عثمان من قراءتهم ، وورد في فضلهم وعلمهم بالقرآن ما لم يرد في زيد بن ثابت ، فجمع الناس على قراءته وحظر ما سواه ليس إلا رد لقول رسول الله وإبطالا للصحيح الثابت من كتاب الله عز وجل. فأما ما يدل من رواياتهم على أن القرآن نزل على سبعة أحرف ، وعلى تقرير النبي على الاختلاف في القراءة[2].

«أن الطعن فيه من وجهين: الأول»؛ دو طعن را ذکر می‌کند.**«جمع الناس على قراءة زيد بن ثابت إبطال للقرآن المنزل ، وعدول عن الراجح إلى المرجوح في اختيار زيد بن ثابت من حملة قراءة القرآن ، بل هو رد صريح لقول الرسول على ما يدل عليه صحاح أخبارهم»**؛ یعنی این فضای بحرالانوار از کتاب اهلسنت می‌شود. بعداً هم که شروع می‌کنند از کتب اهلسنت می‌آورند.خب چرا شما از شیعه نمی‌آورید؟! می‌خواهند طعن او و کار او را بر مبنای خود آنها بگویند.

«و الثاني : أن إحراق المصاحف الصحيحة استخفاف بالدين ومحادة لله رب العالمين». **«أما الثاني ، فلا يخفى على من له حظ من العقل والإيمان»**؛ این کار واقعاً عجیب است. شما ببینید به جای اینکه عثمان تمام مصاحف را احراق کند، آنها را در بیت‌المال مسلمین می‌گذاشت و می‌خ آن را می کوبید که این تراث مسلمین است، مسلمین برای آن زحمت کشیده‌اند، بدنه اجتماع به این مصحف بخوانند و اینها هم در یک موزه و یک جای ذخیره می‌ماند و آنها را نگه می‌داشت، هر حاکمی هم که می‌آمد آنها را به‌عنوان یک تراث السلامی نگه می‌داشت. این کاری است که عقل به آن حکم می‌کند. اما یک دلیل هایی می‌آورند که جای خودش از آنها بحث کرده‌ایم.

«وأما الأول»؛ اینکه چرا سائر قرائات را کنار گذاشت. ابتدا که می‌خوانید می‌بینید ایشان هم که همین ها را می‌گویند. گویا یک سنی حرف می‌زند.**«فلأن أخبارهم متضافرة في أن القرآن نزل على سبعة أحرف، وأن النبي لم ينه أحدا عن الاختلاف في قراءة القرآن بل قررهم عليه، وصرح بجوازه، وأمر الناس بالتعلم من ابن مسعود وغيره ممن منع عثمان من قراءتهم ، وورد في فضلهم وعلمهم بالقرآن ما لم يرد في زيد بن ثابت ، فجمع الناس على قراءته وحظر ما سواه ليس إلا رد لقول رسول الله وإبطالا للصحيح الثابت من كتاب الله عز وجل»**.

بعد دو روایت می‌آورند. دو روایت از پنجاه و دو روایتی که در مقدمه طبری هست را می‌آورند. ما چند سال پیش آن را خوانده‌یم. یکی روایت معروف هشام است که به تعبیری ایشان «عن البخاري ومسلم ومالك وأبو داود والنسائي بأسانيدهم ، عن عمر بن الخطاب». حدیث هشام معروف است. عمر می‌گوید:

> قال: سمعت هشام بن حكيم بن حزام يقرأ سورة الفرقان في حياة رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم فاستمعت لقراءته فإذا هو يقرؤه على حرف

كثيرة لم يقرأنيها رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم فكدت أساوره في الصلاة، فتربصت حتى سلم فلببته بردائه، فقلت: من أقرأك هذه السورة التي سمعتك تقرؤها؟ قال : أقرأنيها رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم، فقلت : كذبت، فإن رسول الله صلى اللهعليه [وآله] وسلم قد أقرأنيها على غير ما قرأت ، فانطلقت به أقوده إلى رسول الله صلى الله عليه [وآله] ، فقلت: إني سمعت هذا يقرأ سورة الفرقان على حرف لم تقرأنيها. فقال رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم : أرسله ، اقرأ يا هشام. فقرأ عليه القراءة التي سمعته يقرأ ، فقال رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم : كذلك أنزلت ، ثم قال: اقرأ يا عمر. فقرأته القراءة التي أقرأني، فقال رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم : كذلك أنزلت، إن هذا القرآن أنزل على سبعة أحرف (فَاقْرَؤُا ما تَيَسَّرَ مِنْهُ).[3]

«قال: سمعت هشام بن حكيم بن حزام يقرأ سورة الفرقان في حياة رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم فاستمعت لقراءته فإذا هو يقرؤه على حروف كثيرة لم يقرأنيها رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم فكدت أساوره في الصلاة»؛ نزدیک بود نماز وا ر ا به هم بزنم و یقه وا ر ا بگیرم که چرا کلام خدا ر ا تغییر میدهی؟!

«فتربصت»؛ گوی یکی مورد که خلیفه دوم تربصت گفته باشد همینجا است!**«حتى سلم فلببته بردائه»**؛ قبل هم احترام نماز بود! نماز که تمام شد جلو رفتم و یقه وا ر ا محکم گرفتم و وا کشان کشان بردم. **«فقلت: من أقرأك هذه السورة التي سمعتك تقرؤها؟ قال: أقرأنيها رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم، فقلت: كذبت، فإن رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم قد أقرأنيها على غير ما قرأت، فانطلقت به أقوده إلى رسول الله صلى الله عليه [وآله]»**؛ یقه وا گرفتم و وا ر ا میکشیدم و میبردم.**«فقلت: إني سمعت هذا يقرأ سورة الفرقان على حروف لم تقرأنيها. فقال رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم: أرسله»**؛حضرت فرمودند وا ر ها کن. یعنی ببینید چه حالی به پا کرده بود.

«اقرأ يا هشام. فقرأ عليه القراءة التي سمعته يقرأ»؛ هشام شروع به خواندن کرد و حضرت گوش دادند.**«فقال رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم: كذلك أنزلت، ثم قال: اقرأ يا عمر. فقرأته القراءة التي أقرأني، فقال رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم: كذلك أنزلت، إن هذا القرآن أنزل على سبعة أحرف (فَاقْرَؤُا ما تَيَسَّرَ مِنْهُ)»**؛ این حدیث هشام معروف است. چقدر هم سند دارد!

حدیث دوم، حدیث ابی بن کعب است. ابی میگوید همین برای من پیش آمد.

ورو مسلم والترمذي وأبي داود والنسائيفي صحاحهم وأورده في المشكاة وفي جامع الأصول عن أبي بن كعب ، قال: كنت في المسجد فدخل رجل يصلي فقرأ قراءة أنكرتها ، ثم دخل رجل آخر فقرأ قراءة سوى قراءةصاحبه ، فلما قضيت الصلاة دخلنا جميعا على رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم ، فقلت: إن هذا قرأ قراءة أنكرتهاعليه ، فدخل آخر فقرأ سوى قراءة صاحبه ، فأمرهما النبي صلى الله عليه [وآله] وسلم فقرءا فحسنشأنهما فسقط في نفسي من التكذيب والا إذ كنت في الجاهلية، فلما رأى رسول الله صلى الله عليه [وآله

>] وسلم ما قد غشيني ، ضرب في صدري ففضت عرقا ، وكأنما أنظر إلى الله فرقا. فقال لي : يا أبي! أرسل إلي أن أقرأ القرآن على حرف ، فرددت إليه: أن هون على أمتي، فرد إلي الثانية: اقرأه على حرفين، فرددت إليه: أن هون على أمتي، فرد إلي الثالثة: اقرأه على سبعة أحرف، ولك بكل ردة رددتكها مسألة تسألنيها، فقال: اللهم اغفر لأمتي، اللهم اغفر لأمتي، وأخرت الثالثة ليوم يرغب إلي الخلق كلهم حتى إبراهيم عليه السلام.[4]

«عن أبي بن كعب، قال: كنت في المسجد فدخل رجل يصلي فقرأ قراءة أنكرتها»؛ گفتم که من به این صورت بلد نیستم.**«ثم دخل رجل آخر فقرأ قراءة سوى قراءة صاحبه»**؛ یعنی من یک جور میخواندم، دومی یک جور و سومی به‌صورت دیگر.**«فلما قضيت الصلاة دخلنا جميعا على رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم، فقلت: إن هذا قرأ قراءة أنكرتهاعليه، فدخل آخر فقرأ سوى قراءة صاحبه، فأمرهما النبي صلى الله عليه [وآله] وسلم فقرءا فحسن شأنهما»**؛ گفتند که هر دو خوب است.**«فسقط في نفسي من التكذيب ولا إذ كنت في الجاهلية»**؛ ما این روایت را مفصل از نسخه‌های طبری هم خوانده‌ایم. چندتا است. ابی می‌گوید هنوز ریشه‌های جاهلیت در من بود. یک دفعه گفتم این چه وحیی است که هر کسی یک جور میخواند. شما هم می‌گویید همه درست است. در نسخه طبری بود می‌گوید همین که به ذهنم این‌طوری خطور کرد، حضرت فرمودند «ای ابی ابعد شیطان»؛ شیطان را از خودت دور کن. این جور نیست که تو فکر می‌کنی.

به نقل بحارالانوار در اینجا هم می‌گوید:

«فلما رأى رسول الله صلى الله عليه [وآله] وسلم ما قد غشيني»؛ وقتی حضرت دیدند که یک حال شک و تکذیب برمن حادث شد،**«ضرب في صدري»**؛ حضرت به سینه من زدند.**«ففضت عرقا»**؛ از خجالت غرق عرق شدم. برای اینها واضح بود که حضرت از دلشان خبر دارند.**«وكأنما أنظر إلى الله فرقا»**.

«فقال لي: يا أبي! أرسل إلي أن أقرأ القرآن على حرف»؛ دنباله آن را هم بحث کردیم. خیلی جالب است. حضرت تا آخر می‌گویند هفت بار رفتم و برگشتم، بعد خدای متعال فرمودند**«ولك بكل ردة رددتكها مسألة تسألنيها»**؛ شما با این هفت رفت وبرگشت، هفت دعای مستجاب دارید. حالا دعا کنید. حضرت آن دعاها را می‌گویند. البته این روایت در منابع شیعی بحث کرده‌ایم. اینها را مرحوم مجلسی از آن‌ها می‌آورند.

اینها را بخوانید تا به صفحه ۲۱۶ بیایید. بحارالانوار در یازده صفحه جلو آمده، یک دفعه در آخر کار مرحوم مجلسی می‌گویند: «هذا سوق الطعن على وجه الإلزام وبناء الكلام على الرواياة العامية [5]». خب معلوم است. می‌گویند وقتی اینها را خواندید نگویید که علامه مجلسی هم این‌طور گفته است. «هذا سوق الطعن على وجه الإلزام»؛ یعنی چاره‌ای ندارم. «وأما إذا بني الكلام على ما روي عن أهل البيت فتوجه الطعن أظهر وأبين، كما ستطلع عليه في كتاب القرآن إن شاء الله[6] ».

خب آن چیزی که می‌خواستم در مورد این امام عرض کنم. علامه به یک جایی می‌رسند که کلام ابن جزری را نقل می‌کنند. در این یازده صفحه ایشان از ابن جزری نقل می‌کنند. حالا بگویید شما از ابن جزری می‌آورید؟! خب در این مقام چاره‌ای نیست. بعد می‌گویند:

>

> وقد بسط الجزري في النشر الكلام في ذلك، قال بعد إيراد تشعب القراءات وكثرتها ما هذا لفظه ـ : بلغنا عن بعض من لا علم له أن القراءات الصحيحة هي التي عن هؤلاء السبعة ...ثم قال: وإنما أوقع هؤلاء في الشبهة كونهم سمعوا : أنزل القرآن على سبعة أحرف، و... ثم نقل مثل هذا الكلام عن إمامه أبي العباس المهدوي[7]

مرحوم صاحب مفتاح گفتند الامام مکی بن ابیطالب، مرحوم مجلسی در اینجا حاضر نیستند بگویند الامام، بلکه میگویند «عن امامه». چون ابن جزری به «الامام ابو العباس المهدوی» تعبیر میکند، ایشان میگویند «عن امامه ابی العباس المهدوی». خب این ریخت بحارالانوار در این فضا است.

---

[1]بحار الأنوار - ط دارالاحیاء التراث ج۳۱ ص۲۰۵

[2]همان

[3]همان۲۰۷

[4]همان ۲۰۸

[5]همان ۲۱۶

[6]همان

[7]همان ۲۱۲

بازبینی #4
ایجاد شده 20 مارس 2024 19:02:19 توسط ... .
به روزرسانی شده 14 مه 2024 15:24:42 توسط ... .